



BRASS MEETS

“What you see is what you get.”

Music Matters is een projectorganisatie die meer muziek brengt in Rotterdam. Met verschillende (gratis) projecten voor kinderen, jongeren en volwassenen laat Music Matters elk talent schitteren én zorgen we ervoor dat mensen elkaar ontmoeten, ongeacht hun culturele achtergrond of leeftijd. Uit deze ontmoetingen ontstaan bijzondere cross-overs en nieuwe muzikale samenwerkingen.

Waarom een methodiekbeschrijving?

Een aantal van de Music Matters projecten is dusdanig succesvol dat het de moeite waard is om deze overdraagbaar te maken. Op deze manier kunnen ook partijen buiten Rotterdam (muziekscholen, culturele instellingen, muzikanten, enzovoort) profiteren van de in Rotterdam opgebouwde ervaring.

Wij zijn Rotterdam niet...

De projecten worden beschreven omdat Music Matters denkt dat zij ook in een andere context dan het Rotterdamse tot bloei kunnen komen. Er zijn algemene kenmerken en gegevens die overdraagbaar zijn naar elders.

Het is wel belangrijk om in het achterhoofd te houden dat een methodiek altijd moet worden ingepast in een andere context. Dit geldt bijvoorbeeld voor partnerschappen, maar ook kan de keuze voor instrumenten bijvoorbeeld anders uitpakken in een andere culturele omgeving.

Deze methodiekbeschrijving streeft ernaar om deze expliciet te maken aan de hand van hoe de projecten in Rotterdam zijn opgezet en functioneren, en hoe de keuzes zijn gemaakt door de betrokken docenten, coördinatoren, projectleiders, scholen en andere betrokkenen.

Wat houdt deze methodiekbeschrijving in?

De methodiekbeschrijving geeft een praktisch beeld van wat er bij het betreffende project komt kijken: van logistieke organisatie tot inhoudelijke keuzes en wat er van de betrokken personen (docenten, coördinatoren) wordt verwacht. De methodiekbeschrijving gaat over het *project* en niet alleen over lesmethodiek – al komt die natuurlijk wel ter sprake.

Naar de effecten van de Music Matters projecten is uitgebreid onderzoek gedaan door Nelly van der Geest, Letty Ranshuysen en Sandra Trienekens. De resultaten zijn gebundeld in de publicatie “Een muzikaal web over Rotterdam: sociale en muzikeducatieve effecten van Music Matters”. Deze methodiekbeschrijving gaat daar dus niet over maar vult het aan door het project handen, voeten en een gezicht te geven.

Wat de methodiekbeschrijving *niet* biedt: de methodiekbeschrijving geeft geen waterdicht stappenplan om hetzelfde project op een andere plaats op te zetten. Daarvoor is meer nodig dan een beschrijving; dat vereist diepere kennismaking met het project en de betrokkenen. De methodiekbeschrijving geeft hopelijk wel een goed beeld of het project bij uw organisatie en in uw context past. Geïnteresseerden wordt vervolgens aangeraden om voor een volledige overdracht contact op te nemen met Music Matters.

Inhoud

1. Brass Meets in het kort
2. Locatie en logistiek
 - 2.1 Locatie
 - 2.2 Benodigde materialen (hardware) en logistiek
 - 2.3 Betrokken organisaties
 - 2.4 Financiën
3. Inhoud en methodiek
 - 3.1 Lesmethode en materialen
 - 3.2 Docententeam
 - 3.3 Repertoire
 - 3.4 Bereik
4. Kwaliteitsbewaking

1. Brass Meets in het kort

Brass Meets is een project dat zich richt op Antilliaanse (en in mindere mate Surinaamse) brassbands. Door de bands te faciliteren met oefenruimtes, en een scholingsprogramma op te zetten voor nieuwe (jonge) muzikanten in het circuit, wordt het niveau van de bands gaandeweg verhoogd. Bovendien beleven jongeren plezier aan spelen in de sociale context van de band, onder leiding van docenten die voor hen herkenbaar zijn. De Brassbandschool, de kern van Brass Meets, werd in 2006 opgezet in Rotterdam Zuid. De grootstedelijke omgeving is bepalend geweest voor de Brassbandschool zoals die nu functioneert in Rotterdam maar het model laat zich goed vertalen naar een andere context.

De lesmethodiek van de Brassbandschool heeft zich in de loop der jaren gevormd. Leek het aanbod in het begin nog een beetje op een traditionele muziekschool (al was het dan met heterogene groepslessen), tegenwoordig worden de lessen heel anders ingedeeld. Hiermee begeeft de brassbandschool zich meer dan ooit op het gebied van non-formele educatie. Momenteel opereren er in Rotterdam drie brassbands binnen de brassbandschool. Iedere groep heeft 15 tot 20 leden, bestaande uit zowel drummers als blazers. Iedere groep wordt begeleid door twee docenten: een drummer en een blazer.

Naast de Brassbandschool verzorgt Brass Meets workshops, bijvoorbeeld in scholen. De workshops worden verzorgd door de docenten van de Brassbandschool en zijn een goed wervingsinstrument.

2. Locatie en logistiek

2.1 Locatie

Locatie

Idealiter gaat het om een locatie in de stad waar de doelgroep zelf dichtbij woont. In Rotterdam wordt gebruik gemaakt van een muziekschoolgebouw dat anders op zaterdag niet gebruikt werd. De locatie moet beschikken over een aantal geluidsdichte ruimtes, waarvan in ieder geval een ruimte groot genoeg voor een grote bandrepetitie, bijvoorbeeld een aula of grote studio. In de lokalen moet een lesbord zijn en (m.n. voor de blazers tijdens de lessen) stoelen en muziekstandaards. Het liefst beschikt een lokaal over mediamogelijkheden, dus apparatuur om opnames te laten horen of te laten zien.



Daarnaast moet er ruimte zijn om de instrumenten veilig op te slaan, het liefst op de leslocatie.

Vervoer

De instrumenten moeten regelmatig vervoerd worden, bijvoorbeeld naar workshops of optredens. In Rotterdam wordt in die gevallen een beroep gedaan op de vervoersdienst van de SKVR Muziekschool of er wordt een busje gehuurd. Personenauto's zijn vaak niet groot genoeg voor de instrumenten, m.n. de drums.

2.2 Benodigde materialen (hardware) en logistiek

Instrumenten

Voor een band is een drumset nodig en blaasinstrumenten.

Een drumset bestaat ongeveer uit:

2 bassdrums

3 tenors

4 snare drums

1 quadrup of tripiece

+ harnessen voor de instrumenten (Antilliaanse band, Surinaamse bands spelen vaak met riemen aan de instrumenten)

Bij de aankoop van instrumenten laat de projectleiding zich adviseren door docenten, bandleiders, enzovoort. Instrumenten kunnen nieuw worden aangeschaft bij leveranciers. Een volledige drumset inclusief harnessen kost ongeveer € 7000 tot €8000 inclusief BTW. Het is natuurlijk ook mogelijk om instrumenten tweedehands aan te schaffen. Dan gaat een expert (meestal een van de docenten) kijken vóór de aankoop. Hij gaat ook na waar de instrumenten vandaan komen.

Voor de blazers zijn individuele instrumenten nodig: trompetten en trombones. De Brassbandschool in Rotterdam beschikt over 30 instrumenten: 20 trompetten en 10 trombones. Dit is natuurlijk afhankelijk van het aantal leerlingen. De instrumenten kunnen per bulk worden ingekocht om de prijs te drukken. Deelnemers kunnen de blaasinstrumenten meenemen naar huis. De huur is €2 per maand + €50 borg. Het is ook mogelijk om de instrumenten te kopen tegen ongeveer kostprijs: €150 voor een trompet of €175 voor een trombone. Van deze gelegenheid wordt niet veel gebruik gemaakt.

Lesmaterialen

Leerlingen kopen geen lesboeken of andere materialen (zie ook 3.1 Lesmethodiek).

Kopieën van arrangementen en oefeningen worden tijdens de lessen uitgedeeld. De

leerlingen krijgen bij inschrijving (en na de eerste proefmaand) een map om lesmaterialen in op te bergen.

2.3 Betrokken organisaties

Voor het realiseren en draaiende houden van de BBS zijn in ieder geval een projectorganisatie nodig en/of een partij die het project financiert.

Projectorganisatie: Dit is bijvoorbeeld een kunstinstelling (bijvoorbeeld muziekschool of podium met educatietaak) die zorgt voor de dagelijkse gang van zaken en die de inhoud bewaakt. Bij deze instelling werkt de projectverantwoordelijke die zorgt voor de logistiek en budgetbeheer. De docenten worden door de kunstinstelling ingehuurd.



Financier: Idealiter wordt de brassbandschool ingebed in de activiteiten en dus het budget van de kunstinstelling zodat de kans op continuïteit wordt vergroot. Voor het opzetten van de Brassbandschool, aanschaf van materiaal, en eventueel het draaiende houden, kan additionele financiering nodig zijn. Denk hierbij aan overheden (bijvoorbeeld gemeente, zowel cultuur als sociale zaken) en fondsen, zowel lokaal als nationaal.

Voorbeeld: Rotterdam

In Rotterdam is een consortium van partners betrokken bij de BBS.

- De BBS is onderdeel van het programma van Music Matters dat alle Rotterdammers actief bij muziek wil betrekken.
- Stichting WMDC is projectleider en is verantwoordelijk voor de projectadministratie en aansturing. WMDC schakelde projectorganisatie Mobiliteit in Muziek in om de BBS te produceren en te leiden.
- De Muziekschool van de SKVR heeft een aantal jaren de locatie beschikbaar gesteld. Vanaf september 2011 is de BBS onderdeel van de SKVR.
- Ducos, de organisatie achter het Zomercarnaval en de Battle of the Drums, werkt met de BBS samen door gezamenlijke subsidieaanvragen en bijvoorbeeld het ontwikkelen van jurycriteria voor de Battle.
- Codarts Hogeschool voor de Kunsten is in het begin betrokken geweest bij het leveren van geschikte koper-docenten. De BBS heeft input geleverd voor de ontwikkeling van nieuwe studieprogramma's.
- *Last but certainly not least:* de Brassbands zelf die nieuwe leerlingen aandragen, inhoud leveren, gelegenheid geven voor expertise-ontwikkeling voor docenten en bandleden.

In samenwerking met Kunstfactor, de landelijke organisatie voor amateurkunst, wordt gewerkt aan een nationaal raamleerplan voor de brassbands m.m.v. een veldcommissie waarin o.a. brassbandleiders zitting hebben. Dit is omdat de leerlingen van de BBS vragen om een diploma. Een raamleerplan kan bovendien bijdragen aan erkenning van de non-formele educatie van Caribische muziek zoals in de BBS.

Met het Rotterdams Philharmonisch Orkest wordt jaarlijks een project samengesteld dat basisschoolkinderen in Rotterdam bereikt.

2.4 Financiën

Contributie

Deelnemers betalen €5 contributie per maand. Dit wordt per jaar in één keer geïnd. Dat werkt beter dan handmatig en/of per maand. Het is gebleken dat de doelgroep dit gewoon opbrengt voor de lessen. Voor leerlingen die de contributie echt niet kunnen betalen, is een betalingsregeling mogelijk. Dit wordt per geval bekeken en bepaald.

Aan het begin van iedere maand wordt een proefles georganiseerd. Als leerlingen blijven, is de eerste maand gratis om uit te proberen en om te kijken of zij commitment tonen. Daarna beginnen zij met betalen vanaf de eerstvolgende maand.

De contributie is maar een kleine bijdrage in de kosten. Het is echter een belangrijk middel omdat het zorgt voor commitment aan de BBS bij de leerlingen vanwege waardebesef: de lessen zijn tastbaar waardevol. Op z'n Antilliaans: *'What you see is what you get'*.

3. Inhoud en methodiek

3.1 Lesmethode en materialen

Kenmerken van de methodiek:

- Georganiseerd rond bands
- Uitgaande van de leervraag van de leerling
- Coachende rol voor de docenten
- Peer education binnen de bands
- Aanvullende instrumentale lessen door de docenten
- Technische vaardigheden komen aan bod binnen de context van de praktijk
- Docenten functioneren in teams

Het aanbod van de Brassbandschool is georganiseerd rond bands. In aanvulling hierop kunnen instrumentale lessen worden gevolgd. Aan de bandleden de opdracht om een echte brassband op te zetten en te ontwikkelen. Dit betekent dat zij – met enige hulp van de coaches – zelf werken aan de verschillende vaardigheden die daarbij komen kijken: van het bij elkaar houden van de groep tot het instuderen van nieuw materiaal. Gaandeweg lopen de jonge muzikanten aan tegen dingen die zij nodig hebben om verder te komen. Dit gaat bijvoorbeeld om nieuwe ritmes die onder gekozen repertoire passen, of nieuw notenmateriaal leren lezen en spelen. Technische vaardigheden komen aan bod binnen de context van de praktijk.

Nieuwe vaardigheden en kennis kunnen door een docent (coach) worden ingebracht maar beter nog is het als leerlingen elkaar dingen aanleren – het ultieme voorbeeld van *peer education* dus. De rol van de docent is in dit soort educatie verschoven van leraar naar coach; de docent heeft als taak het stimuleren van de ontwikkeling door de nieuwsgierigheid en leergierigheid van de leerlingen aan te spreken, de leervraag waar nodig te sturen of te stimuleren (bijvoorbeeld de vraag naar nieuw repertoire) en waar nodig nieuwe dingen aan te reiken aan de groep. Zie verder §3.2.

De methodiek werkt als er gedacht wordt vanuit het kind, de leerling. Het aanleren van de greep voor een 'c' werkt alleen als dat zin heeft binnen de context waarvoor de leerling bezig is. Het moet duidelijk zijn dat de vaardigheden die zij aanleren – bijvoorbeeld noten lezen – een direct doel dienen: het beter leren spelen, meer mogelijkheden voor samenspielen, sneller oefenen, enzovoort. Over het algemeen geldt dat hoe beter de leerlingen worden, hoe nieuwsgieriger ze worden naar wat er nog meer te leren valt. Docenten moeten hiervan gebruik kunnen maken.

De bands richten zich expliciet op doelen. Zij willen niet alleen leren spelen – zij willen spelen op het Dunya Festival, Zomercarnaval en Battle of the Drums, of andere brassband battles! De battles zijn een belangrijk onderdeel van de brassbandcultuur. Toch is het proces het belangrijkste in de brassbandschool. De presentaties en battles zijn goede meetmomenten maar het gaat er vooral om hoe de vooruitgang wordt geboekt.

Cruciaal in het bandcoachen is het delen van verantwoordelijkheid met de groep. Het zelfvertrouwen van de doelgroep kan broos zijn. Hen verantwoordelijk maken voor iets dat van hen zelf is, komt de betrokkenheid bij het leren ten goede. Dit is inclusief het maken en handhaven van de regels voor de brassband. Leerlingen komen eerder terug als zij weten dat de rest van de band (en de docenten!) op ze zitten te wachten. Zoals Carlo Balemans,



een van de artistiek leiders van het project, de rol van de docent verwoordde: het is de kunst van het goed en doordacht loslaten.

3.2 Docententeam

Docenten worden via-via geworven: meestal zijn zij afkomstig uit de brassbandwereld zelf, aangevuld met enthousiaste en gecommitteerde 'Nederlandse' docenten. Per brassband is een team van twee docenten nodig: een drummer en een blazer, idealiter is dat een combinatie van een Antilliaanse docent en een Nederlandse. De instrumenten en culturen werken aanvullend in een lessituatie, zo is in Rotterdam gebleken. Het aspect van 'team teaching' is een toegevoegde waarde maar ook een extra uitdaging omdat de docenten genoodzaakt zijn om hun lessen goed af te stemmen. Communicatievaardigheden en bereidheid tot onderling overleg zijn dus nodig.

Rol van de docent

Zoals beschreven is de docent in de BBS geen instruerende docent; hij heeft veel meer een coachende en sturende werking. Dit betekent dat er andere eisen aan hem worden gesteld dan op de meestal docentenopleidingen worden aangeleerd. Wat vooral van belang is, is dat docenten snappen dat muziek leren een sociale aangelegenheid is. Zij fungeren als rolmodel voor de leerlingen en gaan een relatie aan met hun leerlingen die verder gaat dan alleen de lessen. De docenten van de BBS gaan ook met de bands naar de film, of blijven even hangen om met een leerling verder te werken of te praten over dingen die niets met de brassbandschool te maken hebben. Door deze rol aan te nemen, kunnen zij tijdens de lessen veel beter inspirerend, motiveren en prikkelen.

Herkenbaarheid voor de doelgroep is een groot goed. Het is belangrijk om een gemengd docententeam te hebben met docenten die uit de peer group afkomstig zijn. Dit betekent dat er makkelijker een klik wordt gemaakt en maakt het brassbandschoolaanbod aantrekkelijker voor de doelgroep. Zo'n klik maken door een Nederlandse docent is mogelijk maar een stuk moeilijker. In een team lukt dat wel.

Vereisten

Een Brass Meets docent:

- moet flexibel zijn in de lessen en kunnen improviseren om adequaat op de leervraag van de leerlingen in te springen, in iedere situatie.
- moet zijn ego opzij kunnen zetten en zich dienstbaar kunnen maken aan het leerproces en het geheel van de brassbandschool.
- moet een bruggenbouwer zijn tussen culturen en organisaties.
- moet het grotere geheel in de gaten kunnen houden en niet alleen bezig zijn met brandjes blussen (m.a.w. moet brandjes kunnen blussen zonder het grotere geheel uit het oog te verliezen).
- moet het vertrouwen kunnen winnen van de doelgroep.
- moet goed kunnen communiceren, zowel verbaal als non-verbaal.
- moet onomstreden zijn in de Nederlandse brassbandwereld en onafhankelijk kunnen opereren.
- moet zelf kunnen spelen!
- moet goed kunnen communiceren met zijn collega's zodat er optimale team teaching plaatsvindt.

Bijtscholing

Uit ervaring is gebleken dat docenten die worden aangetrokken – van Nederlandse of Antilliaanse achtergrond, formeel geschoold of niet – nagenoeg altijd moeten worden bijgeschoold, het liefst in de praktijk. De reguliere structuur van formele muziekeducatie, met een docent die aanwijzingen geeft en oefeningen meegeeft aan het eind van de les, werkt niet of na een tijdje niet meer. Met dit ‘learning on the job’ moet in het project rekening worden gehouden.

Een teamcoach voor de docenten is geen overbodige luxe: een centrale figuur die het team aanstuurt en als een soort mentale coach kan optreden. Hij/zij houdt in de gaten of de docenten de bands goed coachen en of de docenten zichzelf nog goed uitdagen. De teamcoach houdt in de gaten of de docenten nog bereid zijn om zelf te leren, zich dienstbaar aan de band op te stellen, en nog altijd goed communiceren met de bandleden en elkaar.

3.3 Repertoire

Repertoire van de brassbands bestaat voornamelijk uit arrangementen van bestaande werken: standards, bewerkte populaire liedjes en tunes uit het carnaval-circuit op de Antillen. Nieuwe input komt uit de leerlingen. Docenten spelen hierin wel een sturende rol: als een andere band hetzelfde liedje al eerder heeft gedaan, worden hierover vragen gesteld. Het is ook aan de docent om de leerlingen uit te dagen om creatief over het repertoire na te denken.

De arrangementen in brassbandmuziek zijn relatief eenvoudig en gaan vooral om de melodielijn. Soms wordt de melodie tweestemmig gemaakt. De arrangementen worden door de docenten gemaakt of door iemand in de brassband-scene. Daar moet meestal voor worden betaald. Dat gaat per melodielijn. In repertoire en met name arrangementen zit momenteel nog weinig ontwikkeling al zijn er veranderingen gaande, vooral in het kader van de Battle of the Drums, omdat bands telkens met iets nieuws moeten komen om vooraan te blijven staan bij de battles.

3.4 Bereik

Er zijn momenteel omstreeks 50-55 deelnemers, verdeeld over drie bands. Ongeveer 30 daarvan zijn drummers, ongeveer 25 zijn blazers. De aantallen zijn niet precies omdat de groep wisselt. Leerlingen vallen door omstandigheden af of er komen – soms onaangekondigd – nieuwe leden bij. Deze flexibiliteit is onderdeel van Brass Meets. Het is aan de docenten om de leerlingen terug te laten komen. Dit lukt steeds beter, vooral door de opzet rondom de bands. Deze sociale structuur zorgt ervoor dat de leerlingen elkaar stimuleren om te komen. Ook de docenten spelen hierin een rol door onderdeel van het team te zijn. Als je niet komt opdagen, kan de band niet vooruit, maar vooral stel je je bandleden en docent teleur.

4. Kwaliteitsbewaking

De kwaliteit van Brass Meets zit in de vooruitgang van de leerlingen, hun betrokkenheid bij de lessen en vooral het plezier dat zij beleven aan muziek maken. Er zijn geen vaste meetpunten of criteria geformuleerd voor de individuele leerlingen. Het is aan de muzikanten zelf om te bepalen wat goed of slecht is – dit is hun verantwoordelijkheid. Het is de taak van de brassbandschool en de docenten om te zorgen dat de muzikanten zelf de lat steeds hoger leggen.



De brassbandschool is geslaagd als

- ◇ er groei in de school zit;
- ◇ leerlingen met grotere regelmaat naar de school komen;
- ◇ bands beter spelen;
- ◇ de muzikanten plezier beleven aan het spelen;
- ◇ er motivatie is bij de muzikanten om (steeds) beter te gaan spelen.

TENSLOTTE

Antilliaanse jongeren en Surinaamse jongeren vormen een doelgroep die vaak wordt geproblematiseerd. Natuurlijk moet er rekening worden gehouden met de sociaal-economische omstandigheden van een doelgroep maar uiteindelijk zijn het 'gewoon' jongeren. De leerlingen komen vrijwillig naar de BBS dus zij willen er zijn. Een kind zal terug komen als jij (als docent, als organisatie) zorgt dat hij/zij terug komt. De verantwoordelijkheid ligt bij 'ons'.

Nog een tip van de projectcoördinator die iedere week op de Brassbandschool rondloopt: Ga het conflict zwart/wit qua culturen niet aan. Het gaat erom vertrouwen te kweken die twee kanten op gaat. Betrokkenen moeten te vertrouwen zijn en dus vertrouwd worden. Authenticiteit is hierbij belangrijk: *what you see is what you get*. Je moet dus laten zien wat je waard bent. Met alleen een goede babbel kom je er niet.

Meer informatie

www.brassbandschool.nl

www.musicmatters.nu

www.wmdc.nl

Methodiekbeschrijving door Ninja Kors, stichting World Music and Dance Centre.



www.wmdc.nl